خراسان روزنامه صبح ایران
یک‌شنبه اول بهمن ۱۳۹۶ .۳جمادی‌الاول ۱۴۳۹ .شماره ۱۹۷۳۸

لاوروف: آمریکا در تلاش است اتحادیه اروپا را به تغییر موضعش درباره برجام متقاعد کند

وزیر امور خارجه روسیه گفت: مسکو اطلاعاتی به دست آورده است که نشان می دهد آمریکا در تلاش است اتحادیه اروپا را به تغییر موضعش درباره این توافق متقاعد کند و از واشنگتن پیروی کند. لاوروف افزود: اگر هر یک از طرف های توافق از آن خارج شود، این توافق نمی تواند اجرا شود. سپس توافق هسته ای شکست خواهد خورد و توافق دیگری هم وجود نخواهد داشت. توافق هسته ای با ایران بدون حضور آمریکا ادامه نخواهد یافت و اروپایی ها به خوبی خطرات این مسئله را درک می کنند

یادداشت

امید ادیب
political@khorasannews.com

زمینه های همگرایی یا واگرایی اروپا در قبال برجام

علی رغم گذشت یک هفته از اعلام تصمیم جدید آمریکا در قبال توافق هسته ای که با ضرب الاجل چهار ماهه رئیس جمهور این کشور به اروپا برای اصلاح برجام همراه بود، هنوز اتحادیه اروپا واکنش صریحی درباره استراتژی جدید آمریکا نداشته تا این سوال پیش بیاید که اروپا قرار است درباره برجام چه کند؛ آیا با شروط ترامپ همراهی خواهد کرد و برای اصلاح توافق هسته ای فشار بر ایران را افزایش خواهد داد یا مانند مواضع ماه های گذشته این اتحادیه، باب هرگونه مذاکره مجدد درباره توافق هسته ای را خواهد بست و به صراحت راه خود را از واشنگتن جدا خواهد کرد. حقیقت این است که اروپا برای جمع بندی درباره این موضوع، چند متغیر را باید بررسی کند؛ تشریح این متغیرها و تصمیم احتمالی اروپا در قبال آن ها می تواند تا حدی تصمیم آینده این اتحادیه را در قبال ضرب الاجل ترامپ روشن کند.

■ **برجام به مثابه یک موضوع امنیتی**

از اظهارات مقامات اروپایی بر می آید که نگاه اروپا به برجام بیشتر یک نگاه امنیتی است تا سیاسی و حتی اقتصادی. برجام از نظر اروپا مانع یک مسابقه تسلیحاتی در انبار باروت دنیا یعنی خاورمیانه است. به باور اروپا اگر توافق هسته ای بر هم بخورد و ایران بخواهد به زعم اروپایی ها به سمت سلاح هسته ای برود، دیگر بازیگران منطقه ای هم از ترس ایران ناگزیر به این سمت خواهند رفت. با افزایش تنش ها در صورت در گرفتن هر جنگ احتمالی (ولو به صورت محدود) سیل پناهندگان به قاره سبز روانه خواهند شد. همچنین شعله ور شدن آتش در گیری ها در خاورمیانه خطر گسترش تروریسم به این قاره را در پی دارد. نقش این فاکتور از آن رو مهم است که اگر اروپا به این جمع بندی برسد که فنر ایران در صورت خروج آمریکا از برجام، در خواهد رفت (و وضعیت به پیش از برجام باز می گردد) قطعاً به سادگی با آمریکا همراهی نخواهد کرد. از سویی دیگر نگرش واقع بینانه به نقش ایران در منطقه (فارغ از فضاسازی های سعودی صهیونیستی) در بین اروپایی ها شدت گرفته است. آن ها در ملاقات های خود با مقامات کشورمان هر چند غیر صریح ولی با ایما و اشاره از خودگذشتگی ایران در از بین بردن گروه تروریستی داعش را تحسین کرده اند. اروپا به خوبی می داند که ایران بدون توافق هسته ای یک قدرت منطقه ای تضعیف شده است و آن وقت باید مجدد منتظر سیل آوارگان و تبعات امنیتی آن باشند.

■ **برجام حیثیت دیپلماسی و نماد قدرت مذاکره**

اتحادیه اروپا همواره از برجام به عنوان الگوی حل مشکلات دنیا نام برده است؛ آن هم در زمانی که بحرانی مانند تسلیحات اتمی کره شمالی را در پیش روی خود می بیند. تضعیف برجام برای این قاره به مثابه تضعیف راه حل سیاسی برای تمام بحران هایی است که قاره سبز اکنون روی میز خود دارد. از جمله با منتفی شدن یک توافق دیپلماتیک که طولانی ترین مذاکرات قرن را در خود جای داده، گره مسائلی مانند کره شمالی، سوریه، یمن و حتی اختلافات با ترکیه و روسیه را کور تر می کند. از این رو اروپا تا جایی که بتواند هزینه خروج آمریکا از برجام را افزایش خواهد داد و به سادگی با کاخ سفید همراهی نخواهد کرد.

■ **ضعیف شدن اتحادیه اروپا**

با خروج انگلیس از اتحادیه اروپا، اکنون با یک واحد سیاسی ضعیف شده نسبت به سال های قبل از برجام روبه رو هستیم. از این جهت هزینه استقلال این قاره در برابر آمریکا بیشتر از قبل شده است. البته به تازگی طرح بحث هایی از طرف برخی چهره ها چون صدر اعظم آلمان مبنی بر این که اروپا باید استقلال طلبی بیشتری داشته باشد، مطرح شده است، اما در دنیای واقعی سیاست بین الملل تا این تصمیم ها به مرحله اجرایی برسد زمان خواهد برد و قطعاً از ضرب الاجل ترامپ رد خواهد شد.

■ **منافع اقتصادی برجام**

بازار جذاب ایران برای بخشی از تجار، بانک ها و شرکت های بحران زده اروپایی فرصتی است که بعد از برجام ایجاد شد. بنابراین از این جهت بازگشت به وضعیت قبل از توافق هسته ای برای بسیاری از آن ها غیر قابل قبول است و مطمئناً بر دولت های خود فشار می آورند. پیشنهادهایی از قبیل ایجاد چتر حفاظتی و تضمینی در قبال معاملات بعد از لغو برجام که توسط مجموعه هایی چون اندیشکده «گروه بین المللی بحران» مطرح می شود، از این قبیل است. آن ها می خواهند که حتی در صورت لغو برجام منافع اقتصادی کنونی آسیب جدی نبیند.

■ **سیاست های خاص ترامپ**

لغو توافق آب و هوایی پاریس و برخی اقدامات خاص دولت آمریکا مانند تغییر سفارت از تل آویو به بیت المقدس، اروپا را هوشیار کرده که منافع خود را به صورت تام و تمام به آمریکا گره نزند. در جریان جلسات شورای امنیت برای موضوعاتی چون محکومیت برنامه موشکی کشورمان و همچنین موضوع فلسطین دیده شد که آمریکا در انزوای کامل قرار دارد. امکان دارد اروپا در موضوع برجام هم با همین شیوه مقابل آمریکا قرار گیرد. هر چند تا این جانشانه هایی از تقابل جدی و تمام قد اروپا در برابر ترامپ دیده نشده است، اما می توان حدس زد همان طور که نزدیک ترین متحدان آمریکا یعنی فرانسه و انگلیس در موضوع تغییر سفارت کنار کشیدند، در موضوع برجام هم همین اتفاق رخ دهد. مجموع دلایل گفته شده نشان می دهد کفه ترازو برای همراهی نکردن اروپا با شروط زیاده خواهانه آمریکا سنگین تر است؛ هر چند باید در موضع گیری احتیاط کرد. به هر روی تعلل اروپا در موضع گیری صریح در قبال بیانیه اخیر رئیس جمهور آمریکا از آن جا ناشی می شود که این قاره در تلاش است یا آمریکا را مجاب کند از تصمیم خود عقب نشینی کند یا در غیر این صورت با ایران برای یک برنامه مشترک جدید وارد مذاکره شود. هر چه باشد، توافق هسته ای به رغم تداوم لرزان تر از همیشه بوده است و وضعیت شکننده فعلی نتیجه ای جز محرومیت ایران از مزایای اقتصادی خود ندارد.

بررسی ۱۱ دیدگاه تحلیلی درباره این که اروپا تا کجا حاضر است برای حفظ توافق هسته ای مقابل آمریکا بایستد

اروپا با ضرب الاجل برجامی ترامپ همراه می شود؟

گروه سیاسی- دونالد ترامپ رئیس جمهور آمریکا، جمعه دو هفته پیش در پایان مهلت اعلام نظر برای تمدید حضور این کشور در توافق هسته ای با صدور بیانیه ای مفصل، چهار موضوع «اجازه بازرسی های نظامی، دایمی شدن محدودیت های توافق هسته ای (!)، ضمانت ایران مبنی بر این که هرگز حتی به تملک سلاح هسته ای نزدیک هم نمی شود و ممنوعیت هر گونه ساخت و آزمایش موشک توسط ایران» را به عنوان شرط هایش برای ادامه پایبندی آمریکا به برجام ذکر کرد و گفت: «من دو مسیر را برای ادامه ترسیم کرده ام؛ یا نقایص فاجعه بار برجام را اصلاح کنید یا آمریکا از آن خارج می شود. آماده همکاری با کنگره برای تهیه یک طرح فراحزبی درباره ایران هستم.» وی همچنین گفته اگر متحدان اروپایی آمریکا این شرایط را در چهار ماه باقی مانده تا نوبت بعدی تمدید حضور آمریکا در برجام، تامین نکنند و اشنگتن از برجام خارج خواهد شد. در این زمینه یکی از مولفه های اثر گذار بر آینده برجام، موضع اروپایی هاست. البته مواضع چین و روسیه و رفتار و واکنش دولت نیز به زیاده خواهی های آمریکا بسیار در آینده توافق هسته اثر گذار و اندک زمزمه ای از سازش ممکن است به ایجاد اجماع علیه ایران منجر شود اما در گزارش پیش رو خبرنگاران خراسان به سراغ برخی کارشناسان و تحلیل گران ارشد حوزه روابط بین الملل و مسائل ایران، آمریکا و اروپا رفته و از آن ها سوال کرده اند که «به نظر شما در پایان ضرب الاجل ترامپ، اروپا چه تصمیمی خواهد گرفت؟» کارشناسان مختلف به این سوال پاسخ های تقریبا متفاوت داده اند که در گزارش می خوانید. در این میان برخی از گفت و گوها نیز مربوط به چهره های بین المللی یا کارشناسانی است که با دیگر منابع خبر گفت و گو کرده اند که این تحلیل ها نیز به نقل از ایسنا و دیپلماسی ایرانی تنظیم شده است. متن این دیدگاه های تحلیلی را در ادامه می خوانید.

اروپا از برجام خارج نمی شود اما توان رویارویی با آمریکا را هم ندارد

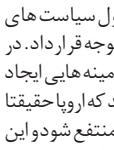

ابراهیم متقی
کارشناس روابط بین الملل و استاد دانشگاه

رویکرد راهبردی آمریکا را باید ادامه سیاست های منطقه ای و امنیتی این کشور دانست. اگر چه دیدگاه اروپا درباره برجام به عنوان یک توافق بین المللی قابل قبول مورد تاکید قرار گرفته است اما تاکنون اروپایی ها به دلیل تحریم های اقتصادی، مالی و بانکی آمریکا، انعطاف محدودی در ارتباط با ایران داشتند بنابراین اگر ترامپ در چهار ماه آینده اقداماتی انجام دهد یعنی این که از برجام خارج شود، اروپا خروج از برجام را نخواهد داشت اما از سازوکارهای لازم برای مقابله با آمریکا هم برخوردار نخواهد بود به این ترتیب اروپا اولا تمایلی به رویارویی با آمریکا در ارتباط با برجام ندارد نکته دوم این که از توان لازم برای رویارویی با آمریکا برخوردار نیست. در این شرایط مهم ترین مسئله موضوع ایران است که چه واکنشی را در برابر آمریکا انجام می دهد. احتمال این که ایران اقدام متقابل در برابر آمریکا انجام دهد بسیار محدود است بنابراین ترامپ در آینده در حالی از برجام خارج می شود که ایران با اصرار اروپا ناچار به ادامه سیاست های خود در ارتباط با برجام خواهد بود یعنی این که اجازه بازرسی ها را خواهد داد. البته این که سطح بازرسی ها چگونه باشد به تفسیر برمی گردد و تفسیر هم در اختیار قدرت های بزرگ است. آمریکایی ها می خواهند موضوع هسته ای را به موشکی ربط دهند و بحث موشکی دومین گام سیاست های منطقه ای آمریکا را در بر می گیرد. در این شرایط اروپا از یک طرف هماهنگی و همکاری با آمریکایی ها را انجام نمی دهد و از طرف دیگر ایران را در وضعیت بازرسی ها حفظ می کند و امتیازات محدودی را برای بقای ایران در برجام واگذار می کند اما این که ایران بتواند اقدام پرشدتی انجام دهد به دلیل این که همه ابزارهای خود را از دست داده است، دیگر امکان پذیر نیست یعنی این که اگر آمریکا نقض فاحش برجام هم انجام دهد و اروپا چنین اقدامی را به انجام نرساند ایران قادر به به کار گیری سازوکارهای کنش متقابل نخواهد بود چون امکان بازگشت پذیری دیگر وجود ندارد.

حمایت اروپا از برجام تا زمانی است که از آن نفع ببرد

مهدی مطهرنیا
کارشناس مسائل بین الملل در حوزه اروپا و آمریکا و استاد دانشگاه

اروپایی ها حدود چهار دهه است که می خواهند از زیر سیطره آمریکا و سیاست های آن خارج شوند و جامعه سرآمد اروپا به ویژه در آلمان، فرانسه و حتی انگلستان این رغبت را سال هاست از خود نشان می دهند اما در عمل به واسطه هژمونی آمریکا بر نیمکره غربی و در نظام سرمایه داری، در بزنگاه های تاریخی اروپا نه تنها مجبور به پیروی از سیاست های آمریکاست که حتی به عنوان پیش قراول سیاست های آمریکا وارد عمل شده است. همین معنا را می توان در ارتباط با برجام در چند سال آخر منتهی به امضای برجام مورد توجه قرار داد. در آستانه ورود به دهه ۹۰ شمسی اروپایی ها از آمریکایی ها در جهت فشار آوردن به ایران در پذیرش برجام پیشی گرفتند و زمینه هایی ایجاد شد که اساسا برجام بر اساس فشارهای اروپا نسبت به آمریکا متوجه کدگذاری نرمش قهرمانانه شد. این نکته را توجه کنید که اروپا حقیقتا خواهان حفظ برجام است چرا که حفظ برجام به نفع اتحادیه اروپاست اما اتحادیه اروپا نمی تواند در تحلیل نهایی از آن منتفع شود و این منتفع نشدن به واسطه فشارهای ایالات متحده آمریکا، اروپای متحد را نیز به سمت پیروی از سیاست های آمریکا خواهد کشاند. مزید بر این، اتحادیه اروپا، ایران را یک دولت متناسب با نوع نگرش اتحادیه اروپا نمی داند و ایران را به عنوان یک دولت مدرن و معتدل در نظام بین الملل نپذیرفته است. اتحادیه اروپا همواره از گفت و گوهای سازنده در جهت وارد کردن ایران به تعاملات بین المللی صحبت و سعی کرده است نوعی بالانس میان ایران و ایالات متحده و وارد کننده ایران به نظام بین الملل و پذیرش قوانین قدرت های بزرگ حاکم بر نظام بین المللی باشد بنابراین باید توجه داشت که در وضعیت فعلی اروپا می خواهد این نقش را بازی کند و انتظار دارد ایران در انتها از یک دولت انقلابی چالش برانگیز در برابر نظام حاکم بر نظم بین المللی چشم پوشی کند و این در واقع عدول از ایدئولوژی گرایی دستگاه سیاست خارجی ایران حداقل در زاویه حکومتی است. پس ما می بینیم در پرونده موشکی اروپایی ها بیش از آمریکایی ها گام های عملی پیش می گذارند و فرانسه دوره ماکرون در این زمینه فعال تر از آمریکای ترامپ وارد عرصه تقابل شده است. از این رو باید گفت در برجام، اتحادیه اروپا نفع خود را در حفظ برجام می داند و تا آخرین لحظه ممکن از برجام حمایت خواهد کرد، این حمایت مبنی بر منتفع شدن اروپا از برجام است و زمانی که این نفع بردن به اتمام برسد بی تردید با سیاست های آمریکا همگن تر عمل می کند. باید گفت اروپا نیز مانند روسیه و چین در پی استفاده از برگ ایران در چهارچوب برجام برای امتیاز گرفتن است همان گونه که این دو کشور در این دو دهه بازار ایران را گرفته و صنعت ایران را تخریب کرده است. اروپا نیز در سال های آینده همان فعل و انفعالاتی را انجام خواهد داد که روس ها و چینی ها با برگ ایران در جهت امتیاز گیری از آمریکا عمل کردند.

نوع عملکرد ما نسبت به برجام وضعیت فعلی را شکل داده است

فواد ایزدی
کارشناس مسائل آمریکا و استاد دانشگاه

پیش بینی ما این است که اروپایی ها کمابیش با ترامپ همراه هستند یا لااقل یک بخشی از آن ها چنین سیاستی را خواهند داشت. این نوع عملکرد ما نسبت به برجام بوده که باعث شده وضعیت در این نقطه قرار گیرد و این یک دلیل محاسباتی دارد که آستانه تحمل ایران چقدر است، چقدر می توان با برجام بازی کرد تا ایران از میدان خارج شود. دلیل این رفتارها آن است که آن ها احساس می کنند می توانند توافق بهتری را به دست آورند. این که چرا چنین احساسی دارند بخشی از آن باز می گردد به تعاریفی که مسئولان اجرایی از برجام داشتند. تعاریفی اغراق آمیز که باعث تصورات اشتباه آن ها شده است. آن ها با خود می گویند حال که توانستیم برجام را به دست آوریم ممکن است بتوانیم چیزهای دیگر نیز به دست آوریم. وضعیت موجود ما به خاطر این حرف است بنابراین حرف هایمان را باید اصلاح کنیم. البته خاصیت ترامپ تغییر موضع است منتها باید این را در نظر داشت که دولت در جهت دادن به تغییر موضع تاکنون اقدامی انجام نداده است.

برجام برای اروپایی ها منحصر به منافع اقتصادی آن نیست

علیرضا میریوسفی
کارشناس مسائل بین الملل

به نظر می رسد ترامپ با اعلام شروط فوق بیش از هر چیز دست و پای خود و تیم مذاکراتی اش را بسته است. برخی از شروط مطرح شده نه تنها نقض توافق هسته ای، که ناقض اصول ان پی تی است و نه فقط برای ایران، که برای بخش بزرگی از جامعه بین المللی قابل پذیرش نیست. به نظر نمی رسد موضع اروپا با اعلام شروط جدید تغییر اساسی کند، چون واقعیت ها روی زمین تغییری نکرده اند. اهمیت برجام برای اروپایی ها منحصر به منافع اقتصادی آن نیست و دارای ابعاد سیاسی، امنیتی و حیثیتی هم هست و به علاوه اختلافات ترامپ و اروپا منحصر به برجام نیست. تحقق شروط ترامپ به معنی نابودی برجام است و اروپایی ها این را می دانند.

همکاری اروپا با آمریکا به خروج اروپایی ها از برجام منتج نمی شود

عباس اصلانی
دانشجوی دکتری روابط بین الملل و کارشناس سیاست خارجی

شرایط امروز در مرحله ای است که خود اروپایی ها هم در حال مشورت و بررسی هستند و به نظر من به جمع بندی نهایی نرسیده اند از طرفی آن ها تغییر برجام را قبول ندارند و برجام را به عنوان یک دستاورد حیثیتی در حوزه دیپلماسی برای خودشان می دانند و بر این اساس سعی دارند که آن را حفظ کنند. به نظر می رسد اروپایی ها تا حدودی که به تغییر برجام ربط دارد محکم و پابرجا بمانند و خواهان حفظ برجام باشند ولی در برخی بخش هایی که مربوط به توان موشکی یا سیاست های منطقه ای ایران است، اروپایی ها زمینه مشترکی با آمریکا دارند و تصور می کنند اگر قرار است در این زمینه ها به ایران فشاری وارد شود خارج از برجام باشد. این که اگر تحریم های غیر هسته ای وضع شود و اروپایی ها همراهی کنند باید نقش کشورهایی مثل روسیه را نیز دید که مخالف اروپا و آمریکا هستند یا در شورای امنیت اگر تحریمی داشته باشیم با توجه به مخالفت های روس ها احتمالش کم است اما این که آمریکایی ها در همکاری با اروپایی ها بخواهند تحریم هایی یک جانبه و خارج از برجام وضع کنند تا حدی محتمل هست. اروپایی ها همان طور که در این مدت خواستند برجام را حفظ کنند ولی برای این که بخواهند آمریکایی ها را نیز تا حدودی راضی نگه دارند شاید بخواهند با فشارهای غیر برجامی با ایران مقابله کنند یا ایران را پای مذاکرات بکشانند و ممکن است در همین دو حوزه موشکی و منطقه بحث گفت و گو با ایران را مطرح کنند تا در همین حد به واشنگتن نشان دهند با ایران در حال بحث هستند و فشار آمریکا کاهش یابد. از سوی دیگر هر قدر که موضوع خروج آمریکا از برجام جدی تر باشد، احتمال تحریم های غیر هسته ای و غیر برجامی در موشکی یا منطقه ای نیز با همکاری اروپایی ها احتمال دارد هر چند شخصا نظرم این است که این همکاری اروپا با آمریکا به خروج اروپایی ها از برجام منتج نشده است و تا این حد جلو نمی روند.

اتحادیه اروپا حفظ برجام و حُسن رابطه با ایران را یک ضرورت راهبردی می داند

رضا نصری
حقوقدان بین المللی عضو موسسه عالی مطالعات بین المللی ژنو

سال گذشته صادرات آلمان بیش از ۳/۱ تریلیون دلار بوده و از این رقم کم تر از نیم درصد آن مربوط به ایران است. اما آلمان همچنان برای حفظ برجام در مقابل آمریکا ایستاده است. چرا؟ چون اتحادیه اروپا حفظ برجام و حُسن رابطه با ایران را یک ضرورت راهبردی می داند. نه تنها اتحادیه اروپا برجام را اولین و مهم ترین دستاورد «سیاست خارجه مشترک» خود می داند (و آن را شاهدی بر امکان پذیری سیاست مشترک و سند موفقیت پروژه اتحادیه در برابر شک گراهای داخلی و رقبای خارجی می داند) بلکه خانم موگرینی حفظ برجام را برای امنیت جهانی نیز «حیاتی» خوانده است. حرف او هم صرفاً یک شعار و تعارف سیاسی نیست. حداقل دستاورد امنیتی-اجتماعی برجام برای اروپا این بوده که با حفظ آرامش نسبی در منطقه و با ممانعت از یک جنگ جدید، مانع بروز یک موج مهاجرتی دیگر به سمت اروپا شده است. اما این رابطه راهبردی برای ایران نیز بسیار حائز اهمیت است. حفظ و تحکیم رابطه با اروپا نه تنها تا کنون آمریکا را از سوءاستفاده از اهرم های بین المللی (مانند شورای امنیت) علیه ایران محروم کرده، بلکه با شکل گیری تدریجی سیاست خارجه ترامپ، این اهمیت دوچندان می شود. دو اتفاق مهم این روزها مؤید این ادعاست: اول این که آمریکا اعلام کرده (برخلاف قوانین بین المللی) بدون اجازه دولت مرکزی دمشق برای مقابله با ایران در سوریه خواهد ماند؛ دوم این که استراتژی دفاعی آمریکا - به گفته وزیر دفاع - از یک رویکرد تروریست محور به رویکرد دولت محور تغییر کرده است. یعنی دولت ترامپ به جای تمرکز بر بازیگران غیر دولتی و سازمان های تروریستی (که مقابله با آن ها مستلزم تقویت توان اطلاعاتی - امنیتی است بر رقبای ژئوپلیتیک (دولت ها) و تقویت توان نظامی خود برای مقابله با آن ها متمرکز خواهد شد.

غیریت سازی از ایران و ایجاد فشارهای بین المللی برای امتیاز گیری بیشتر، نیازمند زمان و مقدمه چینی است

علیرضا رضاخواه
کارشناس مسائل اروپا و آمریکا

واقعیت این است که تحریم و مذاکره و سپس تحریم و مذاکره مجدد بخشی از چرخه مقابله غرب با جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک گفتمان رقیب در جهان امروز است. بنابراین همراهی کشورهای اروپایی با واشنگتن در روند کلی مخالفت با کشورمان امری بدیهی است. با این حال فضای بین المللی و شیوه کنشگری دستگاه دیپلماسی ایران در سال های گذشته به گونه ای بوده است که تداوم این مسیر و تکمیل این چرخه تقابلی از سوی غرب به راحتی امکان پذیر نیست. غیریت سازی از جمهوری اسلامی ایران و ایجاد فشارهای بین المللی برای امتیاز گیری بیشتر، نیازمند زمان و مقدمه چینی است. آمریکایی ها تلاش می کنند تا در این چهار ماه آینده مسیر امنیتی سازی پرونده ایران را که با به قدرت رسیدن ترامپ توسط جریان های ضد ایرانی در آمریکا آغاز شده، شدت بخشند و با طرح اتهاماتی مانند نقض حقوق بشر، حمایت از تروریسم، بی ثبات سازی در منطقه و... جایگاه بین المللی جمهوری اسلامی را تضعیف و شرکای اروپایی خود را علیه ایران بسیج کنند. در این مسیر جریان ضد انقلاب به ویژه منافقان و هم پیمانان منطقه ای واشنگتن به صورت مشخص عربستان و اسرائیل هر کدام وظیفه ای را بر عهده دارند. طبیعی است که در صورت موفق شدن و تکمیل پازل طراحی شده، اروپایی ها نیز با واشنگتن همسو خواهند شد. البته این همسویی می تواند در حوزه سیاسی کمرنگ تر و در حوزه اقتصادی پررنگ تر اتفاق بیفتد. توضیح بیشتر این که به دلیل پیوستگی نهادهای اقتصادی و مالی اروپا و آمریکا و همچنین جایگاه و نقش بزرگ بخش خصوصی در این حوزه در کشورهای اروپایی، عملا با خروج آمریکا از برجام و اتخاذ تحریم های جدید، بخش خصوصی و جامعه اقتصادی در اروپا از تعامل با ایران بازداشته خواهند شد.

اروپایی ها توافق هسته ای را دستاورد مهمی برای خود می دانند

حسین شیخ الاسلام
کارشناس امور بین الملل و استاد دانشگاه

ترامپ عادت دارد که ادعاهای خود را پس بگیرد؛ ابتدا می گفت که برجام را نمی پذیرم اما بعد نظرش را تغییر داد. اعلام کرد از معاهده آب و هوا بیرون می آیم اما اکنون تعدیل ادعایش را شاهدیم، کره شمالی را تهدید نظامی کرد و قصد حمله به آن را داشت اما حرف خود را پس گرفت و اکنون در حال مذاکره است. این رفتار نشان می دهد که ادعاهای ترامپ قابل اعتماد نیست و کم اعتبار است. بنابراین به نظر می رسد اروپایی ها باید محکم بایستند و نفعشان هم در همین محکم ایستادن است. اگر ترامپ آینده اقتصادی را در رابطه با ما می دید روی این زمینه ها فشار نمی آورد اما چون هیچ آینده اقتصادی با ما نمی بیند و همه آینده اقتصادی را در دست اروپایی ها می بیند روی اروپایی ها فشار می آورد و از آن ها خرج می کند. این به ضرر اروپایی هاست، با این حال همه این ها به رفتار ما بستگی دارد؛ اگر ما محکم بایستیم به طور قطع اروپایی ها هم ناچار به محکم ظاهر شوند. مسئولان اگر لیاقت به خرج بدهند و محکم بایستند که تا کنون هم این گونه رفتار کرده اند اروپایی ها هم با دولت آمریکا مقابله می کنند. اروپایی ها توافق هسته ای را دستاورد مهمی برای خود و عملی شدن آن را نتیجه اقدام منسجم خود می دانند و ادعا دارند ما باعث شدیم موضوع به نتیجه برسد بنابراین در نهایت زمانی که ایستادگی ما را شاهد باشند با این دلیل که ما می خواهیم مذاکره کنیم اما ایران مذاکره نمی کند پشت نظر ترامپ می ایستند.

اروپا همچنان در بعد تکنولوژیک و اطلاعاتی سخت نیازمند همکاری واشنگتن است

رحمان قهرمان پور
کارشناس امور بین الملل

مهم ترین امتیاز کنونی اروپا در برابر واشنگتن این است که مواضع ترامپ فاقد اعتبار بین المللی و حتی داخلی است و تندروی های شخصی او باعث شده مخالفت با او مورد حمایت افکار عمومی در اروپا باشد. اما نظام ریاستی آمریکا قدرت زیادی را به رئیس جمهوری داده است و بنابراین اتحادیه اروپا نمی تواند ضمن مخالف با ترامپ با دیگر نهادهای قدرت در آمریکا ارتباط موثری داشته باشد. از طرف دیگر عمق و دامنه وسیع روابط فرا آتلانتیکی مانع از آن می شود که بروکسل بخواهد یا بتواند به خاطر برجام روابط خود را با واشنگتن مختل کند. به خصوص این که اروپا همچنان در بعد تکنولوژیک و اطلاعاتی سخت نیازمند همکاری واشنگتن است. نگرانی های اروپا درباره مواضع ایران بیشتر از آن که اقتصادی یا سیاسی باشد امنیتی است. بروکسل از آن بیم دارد که لغو برجام زمینه ساز تقابل ایران و آمریکا در منطقه و گسترش ناامنی در آن و گسیل شدن آوارگان جنگی به سمت اروپا باشد. هم اکنون تهران دلیل قانع کننده ای برای پذیرش محدودیت های فراتر از برجام ندارد، ضمن این که تضمینی برای سودمندی مذاکره مجدد با آمریکا و دولت ترامپ وجود ندارد. اروپا به سختی می تواند ایران را متقاعد به مذاکره مجدد درباره برجام کند. حال باید منتظر بود و دید اروپا در چهار ماه آینده چه ابتکار عملی را در پیش خواهد گرفت. در خوش بینانه ترین حالت هم نمی توان چندان در این باره امیدوار بود.

فکر نمی کنم هیچ اروپایی واقع گرایی به توافق کنگره پاسخ دهد

ریچارد نفیو
کارشناس مسئول سابق تحریم های ایران در وزارت خزانه داری آمریکا

ممکن است توافق هسته ای ایران ظرف مدت چهار ماه آینده تمدید نشود؛ چرا که ترامپ در خواست های غیر منطقی را از متحدان اروپایی و اشنگتن درخواست کرده است. من بسیار نگرانم که توافق هسته ای در می ۲۰۱۸ (اردیبهشت ۱۳۹۷) که تاریخ بعدی تمدید تعلیق تحریم های ایران است، لغو شود؛ چرا که ترامپ فهرستی از درخواست های غیر منطقی را مطرح کرده است که فکر نمی کنم هیچ اروپایی واقع گرایی با توافق کنگره به آن ها پاسخ دهد. یک واقعیت ساده آن است که ترامپ از برجام متنفر است و با وجود آن که آن را درک نکرده است، با این حال مشاوران ترامپ همواره تلاش می کنند که او را وادار کنند تا واقع گرایانه تر به برجام نگاه کند اما به نظر نمی رسد که تلاش دایمی آن ها موثر واقع شود. برجام به یک مشکل بسیار بزرگ از روشی قابل راستی آزمایی پاسخ داده است.

برداشت من این نیست که اروپایی ها در حال حرکت به سمت خروج از برجام هستند

مجید تخت روانچی
معاون سیاسی دفتر رئیس جمهور

اگر بخواهیم روند رویکرد اروپایی ها نسبت به برجام طی دو سال قبل را بررسی کنیم، از آن ها انتظار نمی رود که موضع خود را تغییر دهند؛ چرا که به صراحت در سطوح مختلف و کشورهای گوناگون بیان کرده اند که برجام قابل مذاکره نیست و باید تداوم یابد. آن ها حتی پس از بیانیه ترامپ نیز بر این موضوع و موضع تاکید کردند. در عین حال ما و اروپایی ها در موضوعات مختلف اختلاف نظرهای بسیاری داریم که چیز عجیب و غریبی هم نیست. البته در مسائل منطقه ای در حال گفت و گو با آن ها درباره مسائل مربوط به یمن، سوریه و مبارزه با تروریست هستیم و امیدواریم که به طور مثال در قضیه یمن اتفاق خوبی بیفتد و گفت و گوها به خروج مردم یمن از گرفتاری و بمباران روزانه منجر شود. اروپایی ها برجام را به عنوان موضوعی که در شکل گیری آن نقش داشته اند، نگاه می کنند و معلوم است زمانی که می بینند یک نفر آمده برجام را با توهین و خط و نشان کشیدن برای اروپایی ها و حرف های نامربوط زدن برهم زند، در مقابل او موضع می گیرند. نگاه اروپا به برجام در چارچوب مسائل امنیتی است؛ اروپایی ها معتقدند در این زمینه آن ها متضرر می شوند و آمریکایی ها نمی توانند در موضوعی که مربوط به امنیت اروپاست یک نفره نظر بدهند. البته اگر اروپا نیز به برجام عمل نکند، آخر دنیا نمی شود؛ زیرا ما برنامه ریزی های خود را انجام دادیم و حتی پیش از حضور ترامپ در کاخ سفید انتخاب های مختلف را بررسی کردیم و آن ها را روبه روی خود قرار دادیم؛ آمریکایی ها نیز از این موضوع مطلع هستند. ما خود را آماده کرده ایم و برنامه ریزی های لازم انجام شده است. اما در مجموع برداشت من این نیست که اروپایی ها در حال حرکت به سمت خروج از برجام هستند.